

Hvad enhver lærer, som gennemfører nationale læsetest bør vide og gøre!

Der er for nyligt fremkommet oplysninger, der peger på, at skolen, ved at følge nogle enkle spilleregler, kan øge kvaliteten af de oplysninger, som de nationale test (DNT) giver om eleverne. Intentionen med denne minivejledning er, at give anbefalinger til skoler/kommuner, om hvordan skolen og læreren med enkle midler kan sikre og måske forbedre testresultaters reliabilitet og validitet.

Fem gode råd til læreren, der står for at afvikle testen (uddybet og begrundet nedenfor):

- Vær godt forberedt. Både med teknik og indhold.
- Instruer eleverne ordentligt og sørg for, at deres fokus er på testens genstandsfelt: Læseopgaverne. Minimer distraherende faktorer (vis fx aldrig testafviklingssiden på klassens whiteboard).
- Stop ikke elever før tiden er gået. Det skaber uro i klassen og kan give eleven fornemmelse af at være langsom, hvis klassekammeraterne bliver sendt i gården, før de selv er færdig med testen.
- Når testen bliver "grøn", betyder det, at den har passeret et statistisk "bestå" niveau. Ved at tage flere opgaver kan resultatet blive sikrere. Det er ikke til at sige, hvad dette betyder for scoren; den kan både gå op og ned, det kommer an på elevens besvarelser.
- Vær omhyggelig med hurtigt feedback til eleven. Er der hverken overraskelser eller nyheder i testresultaterne, kan det gøres hurtigt.

Både når læreren skal fortolke resultaterne, og når testene skal anvendes i forskningsmæssig sammenhæng, er det vigtigt at være opmærksom på vilkårene for afviklingen, som resultaterne af de adaptive test er særligt følsomme over for. Ved testenes scoring er forudsat en vis standard for instruktion, hjælpemidler, forberedelse mv. Derfor følg retningslinjerne i denne vejledning, med mindre der er særlige grunde til at gøre andet. Særlige grunde kan fx være, at ordblinde elever skal benytte en talesyntese, der grundlæggende ændrer karakteren af testopgaverne, hvorfor resultaterne skal ses i dette lys – noter ned hvis særlige forhold har påvirket afviklingen af testene (herunder særlige hjælpemidler, tekniske problemer, forstyrrelser af forskellig art mv.).

Reliabiliteten (pålidelighed):

Når læreren åbner for adgang til testen på hjemmesiden, sker det via en særlig lærerside for afvikling af test (se [ministeriets brugervejledning](#)). På testafviklingssiden (se figur 1) kan læreren se, hvor mange opgaver hver elev har besvaret sammen med en farvemarkering for hver elev: "Rød" betyder, at eleven har svaret på mindre end 5 opgaver pr. profilområde, og at der ikke er beregnet noget resultat. "Gul" betyder, at der er beregnet et resultat, men at det er statistisk usikkert. Farvemarkeringen bliver "Grøn" når, man kan regne med resultatet. Dette er ikke direkte forkert, men opfattelsen **har hidtil været, at resultatet ikke ville** blive væsentligt mere sikkert af at fortsætte testen; det viser sig nu ikke at holde stik. Overgangen fra "Gul" til

Test: Biologi 8. klasse. Testgruppe: 8.B - Testperiode: Dato og tidspunkt							
Vær opmærksom på, at en elev skal genaktiveres, hvis eleven har været logget af systemet. Genaktivering sker ved at sætte flueben ud for eleven. Hvis elevens resultat ikke er gult eller grønt, når testen er slut, skal elevens test enten genoptages eller genbookes.							
Tidspunkt: 11:35		Siden opdateres hver minut.				Opdater	
Navn	Adgang	Teststatus	Opgaver	Afbryd - Genoptag	Tid til slut	Midlertidigt kodeord	
Adrian Jensen adn0277	☐	Afbrudt	30	Genoptag	13 min.	+15	Opret/se
Bo Jensen box1548	☐	Startet	41	Afbryd	144 min.	+15	Opret/se
Frederik Jensen fred289c	☒	Adgang - ej startet	0	...	Ikke logget ind	+15	Opret/se
Tina Testo tina5134	☒	Adgang - ej startet	0	...	Ikke logget ind	+15	Opret/se
Ulrik Petersen ulri1272	☒	Adgang - ej startet	0	...	Ikke logget ind	+15	Opret/se
Uvme Hansen uvme0008	☒	Adgang - ej startet	0	...	Ikke logget ind	+15	Opret/se
Giv alle adgang							
Hvis testen ønskes forlænget, skal der trykkes +15, indtil der vises et minuttal i feltet.							
Status:							
[Grøn]		Grundlaget for vurdering af resultatet er sikkert					
[Gul]		Grundlaget for vurdering af resultatet er mindre sikkert					
[Rød]		Utilstrækkeligt grundlag for vurdering af resultatet					

Figur 1 Testafviklingssiden (kilde: UNI-C's vejledning til DNT)

”Grøn” sker, når Standard Error of Measurement (SEM)¹ passerer 0,55 (hvor der tidligere er informeret om, at den først ”gik i grøn” ved SEM=0,3). Sammenhængen er at jo større SEM, des mindre reliabilitet.

Der eksisterer ikke nogen endegyldig facitliste for, hvor langt SEM skal ned for, at det er godt nok. Men at gå fra ”gul” til ”grøn”, hvilket normalt sker efter 12-15 opgaver pr. profilområde, betyder, at testresultaterne er gået fra en utilstrækkelig til en lige akkurat acceptabel sikkerhed (SEM=0,55). Men resultatet kan blive meget sikrere.

Det er vigtigt at understrege tre forhold, der har givet anledning til forvirring:

- 1) At den ”går i grøn” tidligere end før antaget er ikke er fejl i testene, og der er ingen grund til at antage at der er systematiske fejl i resultaterne af tidligere gennemførte test. Men systemets testafviklingside har utilsigtet givet anledning til for optimistiske vurderinger af den statistiske sikkerhed. Måden hvorpå den enkelte lærer kan øge reliabiliteten (reducere SEM) for sine elever er at lade dem besvare flest muligt opgaver. Afhængigt af antallet af spørgsmål pr. opgave anslås eleven, at skulle svare på 25-40 opgaver pr. profilområde før resultatet er meget sikkert (altså SEM=0,3) i statistisk forstand.
- 2) Nogle har fået den opfattelse, at når elevens test er ”Grøn”, bliver elevscoren som regel dårligere ved at fortsætte. Denne sammenhæng er ikke korrekt – nok snarere tværtimod. Mange elever starter usikkert, så det går mindst lige så ofte den anden vej. Når blot eleven bevarer koncentrationen og besvarer så godt som eleven formår, bliver resultatet mere retvisende ved flere opgaver.
- 3) Uanset hvor usikker målingen er, er den beregnede score på det foreliggende datagrundlag det bedste bud på elevens dygtighed. At en måling er usikker betyder altså ikke, at den er forkert.

Validiteten (gyldigheden): Sædvanligvis knyttes begrebet validitet til testen som teknologi. Men betingelserne for en valid måling (udover at testen konsistent måler det rigtige) er, at den udføres, som det er tiltænkt; herunder at teknikken, omgivelserne og instruktionen er som forudsat. Ny dansk kvalitativ forskning præsenteret på konferencen ”[Perspektiver på folkeskolens testpraksis](#)”, d. 3. april 2014 (AU/UIP Campus Emdrup) illustrerer, hvordan skolers praksis kan påvirke testresultaterne. Der blev præsenteret cases hvor eleverne ikke kendte reglerne, sad og snakkede (bl.a. om hvad farverne betød på afviklingssiden, der var vist på klassens elektroniske whiteboard), ikke forstod hvad der skulle ske, ikke vidste hvornår de var færdige, var frustreret over at der blev ved med at komme opgaver, sad og klikkede om kap for at svare på flest opgaver, og blev kede af/forstyrrede/frustrerede når deres klassekammerater midt i timen blev sendt i gården for at lege osv.

Det skal fremhæves at dataindsamlingen i et vist omfang er foregået kort tid efter testenes implementering, empirien er kvalitativ og ikke giver sig ud for at være repræsentativ, de nationale test er skolens værktøj, at det er læreren, som bestemmer hvordan, eleverne skal instrueres, og hvordan testen afvikles.

Selv om det som er observeret ovenfor ikke er i strid med reglerne, så kan det ud fra flere forskellige hensyn (hensynet til elevernes selvtillid, til resultaternes anvendelighed, til kommunikationen mellem skole og hjem, til ledelsens varetagelse af det pædagogiske ansvar – både på skolen og i kommunen) beskrives som en uheldig praksis fra skolens side. Derfor er der nedenfor en række anbefalinger, som bygger på NordicMetrics erfaringer med de nationale test.

---

¹ SEM er den statistiske størrelse for risiko for målefejl

Hvad enhver lærer, som gennemfører nationale læsetest bør vide og gøre!

	Anbefaling	Begrundelse
Planlæg omhyggeligt	Sørg for at eleverne kender item formaterne. Brug fx demotestene sammen med eleverne i klassen, især hvis de ikke har prøvet testene før.	Fx er det vigtigt, at eleverne ved, at der altid skal være to streger i ordkæde-opgaver. Hvis ikke eleverne kender reglerne, er det ikke læsning testen måler.
	Sørg for at have det tekniske på plads: at maskinerne er tændte, og der er adgang til internettet. Reserver computerne i to lektioner. Om muligt så afsæt en klokke time til testen, inkl. opstart. Hav gerne et synligt ur så eleverne kan se, hvor lang tid der er igen.	Eleverne skal gennemføre tre separate test (en for hvert profilområde) på én lektion, så det er vigtigt at tiden udnyttes. Testen bliver mere præcis, når antallet af løste opgaver øges.
	Hav en seddel med elevernes UNI-Login/Password med i lommen.	Der er ofte en eller et par elever, som har glemt det.
	Sørg for selv at være logget på og have aktiveret testen for alle eleverne, så de er klar til at logge på med det samme. Sørg for at eleverne ikke kan se din skærm der viser afviklingssiden.	VIS ALDRIG UNDER NOGLE OMSTÆNDIGHEDER ELEVERNE TESTAFVIKLING SKÆRMBILLEDE. De vil begynde, at spekulere over hvad farverne betyder. Når de kan se, hvor mange opgaver de selv og andre elever i klassen har svaret på, vil fristelsen til at klikke om kap blive umulig at bekæmpe. Og så vil testresultatet INTET sige om elevernes læsefærdigheder.
Forbered eleverne omhyggeligt (UVM's anbefalinger)	Brug pjecerne om De Nationale Test, de ligger her: http://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/De-nationale-test-og-evaluering/De-nationale-test/Fag-og-klasetrin-for-de-nationale-test . På bagsiden er en anbefaling til instruktion til eleverne.	Nedenfor følger bemærkninger og forklaringer til Ministeriets råd i pjecerne.
	"Testen vil tage hele lektionen."	INGEN ELEVER BØR STOPPE FØR TID. Dette skaber nemlig uro og fornemmelse af forskellighed i klassen. Det er bedst, at eleverne tager mindst 25 opgaver pr. profilområde, men meget gerne flere. At sende eleverne ud/i gården bør kun ske helt undtagelsesvis og af specifikke årsager. Testens reliabilitet øges nemlig blot ved, at eleven besvarer flere opgaver.
	"Det er forskelligt, hvor mange opgaver I hver især kommer til at svare på. Det gælder om at svare rigtigt på opgaverne. Det gælder ikke om at være hurtigst eller svare på flest opgaver."	NÅR EN TEST GÅR FRA "GUL" TIL "GRØN", PASSERES GRÆNSEN FRA UTILSTRÆKkelig TIL DET LIGE AKKURAT TILSTRÆKkelige NIVEAU FOR REALILITET. En Standard Error of Measurement på 0,55. Den sikkerhed ville – lidt populært fremstillet - svare til et 2-tal på 12-skalaen. Dette niveau nås typisk efter 12-15 opgaver pr. profilområde. Det kan ikke siges om, flere opgaver forhøjer eller reducerer scoren, det er forskelligt fra test til test, men bedømmelsen bliver statistisk sikrere jo flere opgaver, der er besvaret.

(FORTSAT) Forbered eleverne omhyggeligt (UVM's anbefalinger)	”Hvis nogle af jer bliver færdige før tid, så tag jeres frilæsningsbog eller lektier frem og bliv siddende stille på jeres pladser. I får besked af mig, når I er færdige.”	I tilfælde af at enkeltelever er blevet tydeligt ukoncentrerede, kan det være klogt at stoppe testen for dem, men lad dem blive på deres pladser.
	”Svar grundigt, men ikke for langsomt.”	Det er vigtigt, at eleverne holder et vist flow, selvom testen ikke er på tid. Ved en efterfølgende analyse kan tidsforbruget pr. opgave vise sig at give meget vigtig information om læsehastighed.
	”I vil få opgaver, I kan svare på og opgaver, som I ikke kan svare på. Testen prøver nemlig hele tiden at finde ud af, præcis hvad I kan. Det betyder også, at I får forskellige opgaver, og måske får jeres sidemand helt andre opgaver, end I selv gør.”	Det er vigtigt, at eleverne forstår, at det faktisk ikke forventes, at de kan svare rigtigt med sikkerhed på opgaverne. Forventningerne skal være tydeligt afstemt: Med den rette instruktion kan dette betyde, at eleven kommer i FLOW ² , med den forkerte vil det snarere udløse frustration.
	”I skal besvare opgaverne så godt, som I kan – også de meget svære opgaver. Hvis I er i tvivl om et svar, skal I svare det, som I tror, er det rigtige. Hvis I ikke har nogen idé om, hvad der er rigtigt eller forkert, så spring opgaven over – men det tæller for et forkert svar, hvis I svarer blankt.”	Den adaptive mekanisme vil sørge for, at der udtrækkes de opgaver, der giver mest information; og det er dem, hvor eleven har 50 % sandsynlighed for at svare rigtigt. Ved den optimale test vil der således ikke være nogen opgave, som eleven er sikker på at have svaret rigtigt på.
	”Hvis I har forståelsesmæssige problemer undervejs i testforløbet, må I gerne spørge mig til råds – men jeg hjælper jer ikke med det rigtige svar.”	Eleverne skal føle sig trygge og kende reglerne.
	”Hvis I får brug for en pause under testen, så ræk hånden op.”	Dette er mest relevant for elever med indlæringsvanskeligheder eller stærkt koncentrationsbesvær. Det kan dog overvejes at give pause(r) undervejs, især hvis der er tale om specialelever.
Feedback (UVM's anbefalinger)	”Sørg for at have fortalt eleverne hvornår de får resultaterne, og sørg for at give eleverne hurtigt feedback – helst dagen efter. Spørg gerne eleverne om de har noget at bemærke.”	Hvis man skal have elevens kommentarer til forløbet, skal det ske forholdsvis hurtigt efter testen. Det er vigtigt med hurtig tilbagemelding: Fokuser på det positive, men vær klar, direkte og fremadrettet. Hvis du ikke er sikker på, at testresultatet er retvisende, skal du sige, at du vil undersøge det nærmere. Hvis du er uenig med, hvad testresultatet viser så sig det og begrund det. Hvis der ikke er noget overraskende ved testens resultater, kan feedback gives meget kort.
	”Brug gerne testene til at illustrere for eleven om han/hun er gået frem og hvor meget. At eleven ser et langsigtet resultat af anstrengelse, kan være en vigtig uddannelsesmotivation.”	Det kan være svært at illustrere/overbevise elever om udbyttet ved at gøre en indsats, specielt når de kommer forbi indskolingen. Her kan der (med måling af progression) faktisk være en mulighed for at give eleven dokumentation på effekten af skolens og egen indsats.

² Mihaly Csikszentmihalyi: *Flow. Optimaloplevelsens psykologi*, Dansk Psykologisk Forlag, 2005.